

PRAVOMOCI SOUDNÍHO DVORA EVROPSKÉ UNIE

Tento přehled popisuje pravomoci Soudního dvora Evropské unie, který se skládá ze dvou soudů – samotného [Soudního dvora](#) a [Tribunálu](#), a umožňuje různé prostředky právní nápravy, jak je upřesňují článek 19 Smlouvy o Evropské unii (SEU), články 251–281 Smlouvy o fungování Evropské unie (SFEU), článek 136 Smlouvy o založení Evropského společenství pro atomovou energii (Euratom) a [Protokol \(č. 3\) o statutu Soudního dvora Evropské unie připojený ke Smlouvám](#).

SOUDNÍ DVŮR

A. Přímé řízení vedené proti členskému státu nebo orgánu, instituci nebo jinému subjektu Evropské unie.

Soudní dvůr rozhoduje v řízeních o žalobách proti státům nebo orgánům či institucím za nesplnění povinností, které pro ně vyplývají z práva EU.

1. Žaloby proti členskému státu pro nesplnění povinnosti

Tyto žaloby podává:

- buď Komise poté, co proběhlo předběžné řízení (článek 258 SFEU), v jehož rámci měl členský stát možnost se k věci vyjádřit, a Komise vydala odůvodněné stanovisko ([1.3.8](#)),
- nebo jiný členský stát poté, co věc předložil Komisi (článek 259 SFEU).

Úloha Soudního dvora:

- Potvrdit, že členský stát nesplnil své povinnosti; v tomto případě je daný stát povinen neprodleně přijmout opatření ukončující příslušné porušování práva Unie.
- Shledá-li Soudní dvůr, poté, co Komise podá další žalobu, že dotyčný členský stát nevyhověl jeho rozsudku, může mu uložit zaplacení peněžní pokuty (pevné paušální částky nebo penále), jejichž výši určí Soudní dvůr na základě návrhu Komise (článek 260 SFEU).

2. Žaloba na neplatnost a žaloba na nečinnost proti orgánům a institucím EU

Věc: případy, kdy žalobce usiluje o zrušení opatření, které je v rozporu s právem EU (neplatnost: článek 263 SFEU) nebo případy porušení práva EU, kdy orgán, instituce nebo jiný subjekt nejednaly, byť měly (článek 265 SFEU).

Postoupení: žaloby mohou podat členské státy, samy orgány nebo jakákoli fyzická či právnická osoba, pokud se žaloba týká opatření jim určených (zejména nařízení, směrnice nebo rozhodnutí) přijatých orgánem, institucí nebo jiným subjektem EU.

Úloha Soudního dvora: Soudní dvůr prohlásí akt za neplatný anebo konstatuje, že došlo k porušení povinnosti jednat. Dotyčný orgán je poté povinen přijmout nezbytná opatření vyplývající z rozsudku Soudního dvora (článek 266 SFEU).

3. Další přímé žaloby

Vzhledem k tomu, že Tribunál má pravomoc rozhodovat o všech žalobách v prvním stupni uvedených v člancích 263, 265, 268, 270 a 272 SFEU, Soudnímu dvoru se podávají pouze žaloby proti rozhodnutím Komise ukládajícím sankce podnikům (článek 261), jakož i žaloby stanovené ve [statutu Soudního dvora](#) (ve znění naposledy pozměněného [nařízení \(EU, Euratom\) 2019/629 ze dne 17. dubna 2019](#)). Článek 51 [statutu Soudního dvora](#) stanovil, že odchylně od pravidla obsaženého v čl. 256 odst. 1 Smlouvy o fungování Evropské unie je Soudní dvůr příslušný rozhodovat o žalobách uvedených v člancích 263 a 265 Smlouvy o fungování Evropské unie podaných členskými státy proti:

- aktu nebo nečinnosti Evropského parlamentu nebo Rady nebo obou těchto orgánů jednajících společně, kromě:
 - rozhodnutí přijatých Radou podle čl. 108 odst. 2 třetího pododstavce Smlouvy o fungování Evropské unie,
 - aktů Rady přijatých podle nařízení Rady týkajícího se opatření na ochranu obchodu ve smyslu článku 207 Smlouvy o fungování Evropské unie,
 - aktů Rady, kterými Rada vykonává prováděcí pravomoci v souladu s čl. 291 odst. 2 Smlouvy o fungování Evropské unie,
- aktu nebo nečinnosti Komise podle čl. 331 odst. 1 Smlouvy o fungování Evropské unie.

Dále je Soudní dvůr příslušný rozhodovat o žalobách uvedených v týchž člancích podaných orgánem Unie proti aktu nebo nečinnosti Evropského parlamentu, Rady, obou těchto orgánů jednajících společně nebo Komise nebo podaných orgánem Unie proti aktu nebo nečinnosti Evropské centrální banky.

B. Nepřímá žaloba: otázka platnosti vznesená u vnitrostátního soudu (článek 267 SFEU – rozhodnutí o předběžné otázce)

- Pokud to případ vyžaduje, právo EU obvykle uplatňují samy vnitrostátní soudy. Vystane-li však před vnitrostátním soudem otázka týkající se výkladu tohoto práva, může daný soud požádat Soudní dvůr o rozhodnutí o předběžné otázce. Pokud se jedná o soud poslední instance, má povinnost se s danou otázkou na Soudní dvůr obrátit. Vnitrostátní soud předkládá otázku(y) ohledně výkladu nebo platnosti ustanovení práva EU, obvykle ve formě soudního rozhodnutí, v souladu s vnitrostátními procesními předpisy. Ve svém rozsudku ze dne 11. prosince 2018 ve věci C-493/17 ([Weiss](#)) však Soudní dvůr rozhodl, že „musí odmítnout vydat rozhodnutí o předběžné otázce položené vnitrostátním soudem, pokud je zjevné, že žádaný výklad nebo žádané posouzení platnosti unijní normy nemá žádný vztah k realitě nebo předmětu sporu v původním řízení, jestliže se jedná o hypotetický problém“. Soudní kancelář oznámí žádost účastníkům vnitrostátního řízení, jakož

i členským státům a orgánům Evropské unie. Ty mají poté dva měsíce na předložení písemných vyjádření Soudnímu dvoru.

C. Právomoc soudu druhé instance

Soudní dvůr má pravomoc přezkoumávat opravné prostředky proti rozsudkům a rozhodnutím Tribunálu týkající se výhradně právních otázek. Opravné prostředky nemají odkladný účinek.

Je-li odvolání uznáno za přípustné a opodstatněné, Soudní dvůr zruší rozhodnutí Tribunálu a rozhodne ve věci sám, jinak musí vrátit věc zpět Tribunálu, který je vázán rozhodnutím Soudního dvora.

DOSAŽENÉ VÝSLEDKY

Soudní dvůr prokázal, že je velmi důležitým faktorem – někteří jej dokonce označují za hybnou sílu – evropské integrace.

A. Obecně

V rozsudku ze dne 5. února 1963 ve věci [Van Gend & Loos](#) stanovil Soudní dvůr zásadu, že právo Společenství je přímo použitelné soudy členských států. K vymezení práva Společenství jako nezávislého právního systému, který je nadřazen vnitrostátnímu právu, obdobně zásadně přispěl rozsudek ze dne 15. července 1964 ve věci [Costa v E.N.E.L.](#) Soudní dvůr vždy požadoval, aby mu byla svěřena konečná pravomoc při určování vztahu mezi unijním a vnitrostátním právem. V přelomových věcech [Van Gend & Loos](#) a [Costa v. E.N.E.L.](#) Soudní dvůr vypracoval základní zásady přednosti práva EU. Podle těchto zásad má právo EU absolutní přednost před vnitrostátním právem a vnitrostátní soudy musí tuto přednost zohledňovat ve svých rozhodnutích. Ve svém rozsudku ze dne 17. prosince 1970 ve věci 11-70 ([Internationale Handelsgesellschaft](#)) Soudní dvůr rozhodl, že unijní právo má přednost i ve vztahu k základním právům zaručeným ústavami členských států. V bodu 3 odůvodnění rozsudku Soudní dvůr uvedl, že „na platnost opatření Společenství nebo na jeho účinky uvnitř členského státu nemohou mít vliv námitky, že porušuje základní práva formulovaná ústavou členského státu nebo zásad určité vnitrostátní ústavní struktury“. Soudní dvůr tyto doktríny potvrdil v pozdějších věcech (viz věc 106/77, [Simmenthal](#) (1978), věc 149/79, [Komise v. Belgie](#) (1980), věci C-46/93 a C-48/93, [Brasserie du Pêcheur a Factortame II](#) (1996), věc C-473/93, [Komise v. Lucembursko](#) (1996), věc C-213/07, [Michaniki](#) (2008)). V této judikatuře Soudní dvůr vypracoval výkladové nástroje, které mají soudům členských států poskytnout určitý prostor pro uvážení a brát jejich zájmy vážně. Soudní dvůr rovněž někdy implicitně upravuje svou vlastní judikaturu s cílem zohlednit obavy soudů členských států. V nejznámějším z těchto případů Soudní dvůr vypracoval judikaturu v oblasti základních práv pod tlakem soudů členských států: po založení Evropských společenství se Soudní dvůr nejprve postavil proti začlenění základních práv do právního řádu ES (věc 36/59, [Ruhrkohlen-Verkaufsgesellschaft](#) (1960)). Když se však ústavní soudy členských států stavěly k tomuto postoji negativně, změnil Soudní dvůr směr. Před vydáním rozsudků německého Spolkového ústavního soudu a italského Ústavního soudu Soudní dvůr

ve věci [Internationale Handelsgesellschaft](#) rozhodl, že základní práva „tvorí nedílnou součást obecných právních zásad“.

B. V konkrétních případech

- Ochrany lidských práv se rovněž týká rozsudek ze dne 14. května 1974 ve věci [Nold Kohlen- und Baustoffgroßhandlung v. Komise Evropských společenství](#), ve kterém Soudní dvůr mimo jiné rozhodl, že základní lidská práva jsou nedílnou součástí obecných právních zásad, jejichž dodržování Soudní dvůr zajišťuje (4.1.1.).
- Volný pohyb zboží: rozsudek ze dne 20. února 1979 ve věci [Cassis de Dijon](#), ve kterém Soudní dvůr rozhodl, že každý výrobek legálně vyrobený a uvedený na trh v jednom členském státě musí být v zásadě povolen na trhu jakéhokoli jiného členského státu.
- Volný pohyb osob: rozsudek ze dne 15. prosince 1995 ve věci C-415/93 [Bosman](#) upřesnil, že profesionální sport je hospodářskou činností, jejímuž výkonu nemohou bránit předpisy fotbalových federací, jimiž se řídí přestup hráčů nebo omezuje počet státních příslušníků jiných členských států.
- Vnější pravomoc Společenství: rozsudek ze dne 31. března 1971 ve věci 22-70 [Komise v. Rada](#), který uznal pravomoc Společenství uzavírat mezinárodní dohody v oblastech, jež se řídí předpisy Společenství.
- Soudní dvůr ve svém rozsudku ze dne 19. listopadu 1991 ve věcech C-6/90 a C-9/90 ([Francovich a další](#)) vypracoval další základní pojem: odpovědnost členského státu vůči fyzickým osobám za škody, které jim tento členský stát způsobil tím, že neuvedl ustanovení vnitrostátního práva do souladu se směrnicí nebo tak neučinil včas.
- Různé rozsudky týkající se sociálního zabezpečení (věc 43-75, [Defrenne](#) z roku 1976 týkající se stejného odměňování žen a mužů) a zdraví a bezpečnosti pracovníků (věc C-173/99, [BECTU](#) z roku 2001).

Pokud jde o zásadu proporcionality, Soudní dvůr ve svém rozsudku ze dne 16. června 2015 (věc C-62/14, [Gauweiler a další](#)) rozhodl, že podle ustálené judikatury Soudního dvora zásada proporcionality vyžaduje, aby akty unijních orgánů byly způsobilé k dosažení legitimních cílů sledovaných dotčenou právní úpravou a nepřekračovaly meze toho, co je k dosažení těchto cílů nezbytné. Orgány a instituce Unie proto musí zvážit různé dotčené zájmy tak, aby se zabránilo nevýhodám, které jsou zjevně nepřiměřené sledovaným cílům^[1]. Jednou z největších zásluh Soudního dvora bylo stanovení zásady, že Smlouvy nesmějí být vykládány nepružně, ale musí na ně být nahlíženo s ohledem na stupeň integrace a jimi stanovené cíle. Tato zásada umožnila Evropské unii přijmout právní předpisy v některých oblastech, kde neexistují žádná zvláštní ustanovení Smluv, jako je například boj proti znečištění životního prostředí: v rozsudku ve věci C-176/03 [Komise v. Rada](#) ze dne 13. září 2005 Soudní dvůr potvrdil možnost Evropské unie stanovovat normy v oblasti trestního práva, pokud

[1]Věc C-493/17 (Weiss), bod 93.

se jeví jako „nezbytné“ pro dosažení cíle vymezeného v oblasti ochrany životního prostředí.

[Justiční síť Evropské unie](#) vznikla z podnětu předsedy Soudního dvora a předsedů ústavních a nejvyšších soudů členských států EU u příležitosti 60. výročí podpisu Římských smluv v roce 2017.

Jejím cílem je podporovat výměnu informací o judikatuře mezi zúčastněnými vnitrostátními soudy a Soudním dvorem. Na stránkách s omezeným přístupem zveřejňují zúčastněné vnitrostátní soudy a Soudní dvůr informace o své judikatuře týkající se práva EU, o záležitostech, které vnitrostátní soudy postoupily Soudnímu dvoru k rozhodnutí o předběžné otázce, a o sděleních a studiích.

Platforma pro spolupráci (JNEU), která je dostupná ve všech jazycích EU, shromažďuje práci soudců Soudního dvora Evropské unie a vnitrostátních soudců během jejich soudních činností. Soudci mají přístup k nástroji, který jim umožňuje zpřístupňovat svou judikaturu, výzkum a analýzu svým protějškům, a sdílet tak poznatky a zlepšovat účinnost.

Platforma má v současnosti více než 2 000 uživatelů v ústavních a nejvyšších soudech členských států.

TRIBUNÁL

(1.3.9)

A. Příslušnost Tribunálu (článek 256 SFEU)

Soudní dvůr Evropské unie se skládá z dvou soudů – samotného [Soudního dvora](#) a [Tribunálu](#). Jelikož Soudní dvůr má výlučnou pravomoc rozhodovat o žalobách mezi orgány a žalobách podaných členským státem proti Evropskému parlamentu nebo Radě, Tribunál je příslušný rozhodovat v prvním stupni ve všech ostatních žalobách tohoto druhu, zejména o žalobách podaných fyzickými osobami a žalobách podaných členským státem proti Komisi.

SFEU stanoví, že Tribunál je příslušný rozhodovat v prvním stupni ve věcech uvedených v člancích 263, 265, 268, 270 a 272 SFEU, zejména v oblastech uvedených níže, pokud se nejedná o žaloby podané členskými státy, orgány EU nebo Evropskou centrální bankou, neboť tyto případy spadají do výlučné pravomoci Soudního dvora (článek 51 statutu Soudního dvora EU):

- žaloby na neplatnost aktů orgánů, institucí nebo jiných subjektů EU nebo na nečinnost podané proti orgánům fyzickými nebo právníckými osobami (články 263 a 265 SFEU),
- žaloby podané členskými státy proti Komisi,
- žaloby o náhradu škody způsobenou orgány, institucemi nebo jinými subjekty EU či jejich zaměstnanci (článek 268 SFEU),
- spory týkající se smluv uzavřených Uníí nebo jejím jménem, které výslovně svěřují pravomoc rozhodovat Tribunálu (článek 272 SFEU),

- žaloby týkající se duševního vlastnictví podané proti Úřadu Evropské unie pro duševní vlastnictví (EUIPO) a proti Odrůdovému úřadu Společenství,
- spory mezi Unií a jejími zaměstnanci, včetně sporů mezi každým orgánem, institucí nebo jiným subjektem na jedné straně a jejich zaměstnanci na straně druhé.

Statut může rozšířit příslušnost Tribunálu na další oblasti.

Proti rozhodnutím Tribunálu vydaným v prvním stupni je obecně možné podat opravný prostředek k Soudnímu dvoru, ale pouze v souvislosti s právními otázkami.

B. Rozhodnutí o předběžné otázce

Tribunál je příslušný rozhodovat o předběžných otázkách (článek 267 SFEU) v oblastech určených statutem (čl. 256 odst. 3 SFEU). Avšak vzhledem k tomu, že statut neobsahuje v tomto ohledu žádná ustanovení, výlučnou pravomoc rozhodovat o předběžných otázkách má Soudní dvůr.

C. Pravomoc pro opravné prostředky

Proti rozhodnutím Tribunálu lze do dvou měsíců podat opravný prostředek k Soudnímu dvoru; tento prostředek se však omezuje na právní otázky.

SOUD PRO VEŘEJNOU SLUŽBU EVROPSKÉ UNIE

Dne 1. září 2016 byly spory mezi Unií a jejími zaměstnanci přeneseny na Tribunál ([1.3.9](#)), což vedlo k rozpuštění Soudu pro veřejnou službu Evropské unie zřízeného v roce 2004. Nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU, Euratom) 2016/1192 ze dne 6. července 2016 o přenesení pravomoci rozhodovat v prvním stupni spory mezi Evropskou unií a jejími zaměstnanci na Tribunál tudíž zrušilo rozhodnutí Rady 2004/752/ES, Euratom, o zřízení Soudu pro veřejnou službu Evropské unie. Věci, které nebyly Soudem pro veřejnou službu rozhodnuty, byly předány Tribunálu, který pokračuje v projednávání těchto věcí v podobě, jak je k tomuto datu nalezne, přičemž zůstávají v platnosti procesní úkony přijaté původním Soudem pro veřejnou službu.

Pro opravné prostředky, u nichž dne 1. září 2016, kdy byla jurisdikce přenesena, dosud probíhalo řízení, nebo které byly k Soudu pro veřejnou službu podány po uvedeném datu, byl zaveden přechodný režim. Tribunálu je v souvislosti s takovými opravnými prostředky přenechána pravomoc vést slyšení a rozhodovat. Články 9 až 12 přílohy I statutu Soudního dvora se tedy musí při dotčených řízeních i nadále uplatňovat.

ÚLOHA EVROPSKÉHO PARLAMENTU

Podle článku 257 Smlouvy o fungování EU mohou Evropský parlament a Rada řádným legislativním postupem zřídit specializované soudy připojené k Tribunálu, příslušné rozhodovat v prvním stupni o některých kategoriích žalob ve zvláštních oblastech. Parlament a Rada jsou povinny rozhodovat formou nařízení buď na návrh Komise a po konzultaci se Soudním dvorem, nebo na žádost Soudního dvora a po konzultaci s Komisí.

Podle článku 281 Smlouvy o fungování EU je [statut Soudního dvora Evropské unie](#) stanoven zvláštním [protokolem č. 3](#), přičemž Parlament a Rada mohou tento statut

pozměnit řádným legislativním postupem^[2]. Evropský parlament v současné době [přezkoumává návrh na změnu protokolu č. 3](#).

Evropský parlament je jedním z orgánů uvedených v článku 263 Smlouvy o fungování EU, které mohou (jako strana) podávat k Soudnímu dvoru žaloby.

Parlament si rovněž může vyžádat posudek Soudního dvora ohledně slučitelnosti navrhované mezinárodní dohody se Smlouvami, a to na základě čl. 218 odst. 11 SFEU. Je-li posudek Soudního dvora negativní, nesmí navrhovaná dohoda vstoupit v platnost, aniž by byla pozměněna nebo byly revidovány Smlouvy.

Tento dokument zpracovala tematická sekce Evropského parlamentu Občanská práva a ústavní záležitosti.

Udo Bux / Mariusz Maciejewski
11/2023

[2] Nařízení (EU, Euratom) č. 741/2012 ze dne 11. srpna 2012, nařízení (EU, Euratom) č. 2015/2422 ze dne 16. prosince 2015 a nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU, Euratom) č. 2016/1192 ze dne 6. července 2016.

